

Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Afdeling Toezicht Volksgezondheid
Koning Albert II-laan 35 bus 33, 1030 BRUSSEL
Tel. 02 553 36 71 - Fax 02 553 36 16
<http://www.zorg-en-gezondheid.be>

De heer Steven Boone

info@petitie-elektrosmog.be

uw bericht van
2 augustus 2011

uw kenmerk

ons kenmerk
K38-I-11-2188 DDW/mg

bijlagen

vragen naar / e-mail
Gerrit Tilborghs
gerrit.tilborghs@wvg.vlaanderen.be

telefoonnummer
02 553 35 56

datum

04 OKT. 2011

Betreft: Petitie: "Geen 4^e mobiele operator"

Geachte heer Boone,

Zonder te willen vervallen in een polemiëk zonder uitzicht, vond ik het nuttig op uw mail te reageren.

Gezondheidseffecten

Over de mogelijke effecten van GSM-straling wordt al geruime tijd onderzoek verricht. In alle deeldomeinen worden onderzoeken gepubliceerd met als resultaat zowel "effecten gevonden" als "geen effecten gevonden". Mede daardoor maar ook als gevolg van de vele, vaak onwetenschappelijke, berichtgevingen in de media en op internetsites en zelfs in wetenschappelijke kringen, blijft er discussie en polemiëk rond het al dan niet bestaan van directe schadelijke gezondheidseffecten en gevolgen op lange termijn.

Een verder probleem is dat bepaalde studies, ook sommige gepubliceerd in vrij gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften en zowel studies die effecten vinden als studies die geen effecten vinden, niet altijd accuraat werden uitgevoerd.

Tot vandaag laten de studies niet toe met zekerheid te besluiten dat elektromagnetische straling zoals door mobiele communicatiesystemen worden gegenereerd de gezondheid schaadt. Over langetermijneffecten is het nog te vroeg om met enige vorm van zekerheid uitspraken te doen. Daarenboven is theoretisch alleen het bestaan van effecten met zekerheid aan te tonen. De volledige afwezigheid van effecten is nooit te bewijzen.

Uit de onderzoeken tot hiertoe is op te maken dat er nog geen verhoogd kankerrisico kan bewezen worden bij mensen die gedurende een periode van 10 jaar een mobiele telefoon hebben gebruikt. Voor langere perioden is het nog te vroeg om gefundeerde uitspraken te doen al zijn de gegevens tot op heden, ook bij kinderen, redelijk geruststellend. Uitvoerig laboratoriumonderzoek op dieren die tot levenslang aan de straling werden blootgesteld toont duidelijk geen verhoogd kankerrisico aan. Er zijn verder veel argumenten, zoals de kankerstudies bij dieren, die suggereren dat radiofrequente straling het erfelijk materiaal niet beschadigt. De bloed-hersenbarrière wordt alleen aangetast door radiofrequenties wanneer de blootstelling thermisch van aard is. Er zijn geen aanwijzingen dat deze wordt aangetast in geval van normale mobiele communicatie.

De enige schadelijke effecten die tot nu toe vaststaan zijn het gevolg van concentratieverlies wanneer men belt tijdens het rijden met de wagen. Dit vergroot zeer aanzienlijk het risico op ongevallen. Te recht is bellen achter het stuur dan ook verboden.

Wel rapporteren sommige mensen specifieke symptomen die zij in verband brengen met elektromagnetische straling. Tot op heden zijn er, ondanks uitvoerig onderzoek, geen duidelijke aanwijzingen dat de straling hier effectief voor verantwoordelijk is. Toch zijn de symptomen reëel en dienen ze dus ernstig genomen te worden. Proeven op mensen en/of dieren waarbij hersengolven, cognitieve functies en gedragsstoornissen werden geanalyseerd hebben geen effecten aangetoond voor straling met mobiele telefoonfrequenties. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen voor slaapstoornissen en cardiovasculaire aandoeningen.

Omgaan met onzekerheid

Er zijn vandaag dus geen sterke aanwijzingen dat de straling van gsm-toestelen en zendantennes de gezondheid schaadt. Met het oog op mogelijke langetermijneffecten en onzekerheden blijft het wel aangewezen om voorzichtig te zijn. Dit kan via het ALARA-principe (As Low As reasonably Achievable, zoals bijvoorbeeld voor ioniserende straling in röntgenfotografie), Prudent Avoidance (bv het charter van GSM operatoren in Parijs) of het voorzorgsprincipe. Het probleem met het voorzorgsprincipe is dat er heel wat definities van zijn, onder andere die van de WGO of die van de Europese commissie. De mate van voorzorg moet alvast goed worden overwogen, zeker wanneer de maatschappelijke discussie nog loopt. Toepassing van het voorzorgsprincipe of het nemen van preventieve maatregelen is zeker belangrijk maar de mate waarin dat moet gebeuren is dus voor interpretatie vatbaar. Ik begrijp dat we, wat betreft het Vlaamse beleid, dienaangaande van mening verschillen.

Onderzoekers

We kunnen natuurlijk niet uitsluiten dat er al eens misbruik van vertrouwen is geweest maar kunnen wel stellen dat vele onderzoeksgroepen onafhankelijk, neutraal en objectief onderzoek verrichten. De meeste onderzoekslaboratoria werken tegenwoordig ook met interne en/of externe begeleidingsgroepen die toezien op de kwaliteit van het onderzoek zelf, zowel als op de rapportering. Methoden, herhaalstudies, interne controles e.d. worden veelal aandachtig geëvalueerd. Expertgroepen worden in principe nauwkeurig samengesteld en hun werkwijze is nauwkeurig vooraf gedefinieerd.

Straling gsm-toestel versus straling zendantenne

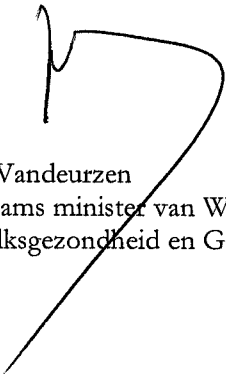
Wanneer het toestel bij het oor wordt gehouden tijdens het bellen zal een niet onaanzienlijk deel van de elektromagnetische energie door de huid en andere weefsels worden geabsorbeerd. Dit kan o.a. leiden tot een geringe temperatuurstoename in de hersenen. Het zendvermogen van een GSM is inderdaad lager dan van het basisstation maar omdat de telefoon kort bij het hoofd wordt gehouden zal de blootstelling groter zijn.

Conclusie

Ik kan tot slot alleen herhalen dat informatie voor en communicatie met het grote publiek nodig blijft. Het bestaan van uiteenlopende meningen onder wetenschappers en een gebrek aan degelijke informatie maakt dat de ongerustheid bij de bevolking kan toenemen. Een transparante communicatie en een correcte informatie rond alles wat met straling te maken heeft, is en blijft een belangrijke taak van de overheid.

Omdat er nog onzekerheden zijn en mobiele telefonie niet meteen aan populariteit lijkt in te boeten, blijft een zekere mate van voorzorg aangeraden. Vooral het toenemend gebruik bij heel jonge kinderen baart mij en anderen wel zorgen. Om die reden steunt de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) verder onderzoek, in het bijzonder bij kinderen. Het International Agency for Research on Cancer (IARC) zal vermoedelijk eind 2011 ook een review publiceren over het mogelijk kankerverwekkend vermogen van GSM straling. Een samenvatting is inmiddels gepubliceerd (Baan R., Lauby-Secretan B., El Ghis-sassi F. et al. on behalf of the WHO International Agency for Research on Cancer Monograph Working Group (2011)): Carcinogenicity of radiofrequency electromagnetic fields. *Lancet Oncology*, 12, 624-626). Ook de IARC-werkgroep pleit voor de voortzetting van het onderzoek.

Met vriendelijke groeten,

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin